

Φύλο και Ηγετικές Δεξιότητες: Γεφυρώνοντας το Έμφυλο Χάσμα

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum δημοσιοποίησε, στις 26 Οκτωβρίου 2016, την έκθεση για το κοινωνικο-οικονομικό χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών (Global Gender Gap Report 2016) στην οποία η Ελλάδα κατέχει την 92η θέση ανάμεσα σε 144 χώρες. Σε παγκόσμιο επίπεδο η έκθεση δείχνει ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στην επιχειρηματικότητα και την ηγεσία. Η γυναικεία συμμετοχή στα διοικητικά συμβούλια εταιρειών είναι μόλις 14% και στην επίσημη οικονομία 54%. Το ποσοστό γυναικών CEOs είναι μόνο 3.4%. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι στις ΗΠΑ το ποσοστό γυναικών CEOs έπεσε στα 4% το 2016 από 4.8% το 2015.¹

Ωστόσο, η έκθεση του McKinsey Global Institute (2015) τεκμηριώνει ότι μέχρι το 2025, αν ή όταν οι γυναίκες θα συμμετέχουν στην αγορά εργασίας στο ίδιο βαθμό με τους άνδρες, θα προστεθούν επιπλέον 28 τρισεκατομμύρια δολάρια (26%) στο παγκόσμιο-ετήσιο ΑΕΠ, αποτέλεσμα που ισοδυναμεί με τις σημερινές οικονομίες των ΗΠΑ και της Κίνας μαζί.² Ενθαρρυντική είναι η Ζετής έρευνα του EY Women Athletes Business Network, η οποία αναδεικνύει σημαντικούς συσχετισμούς μεταξύ πετυχημένης επιχειρηματικότητας και αθλητικής εμπειρίας.³ Είναι ερευνητικά τεκμηριωμένο ότι ένα ιστορικό αθλητικής συμμετοχής αποτελεί χρήσιμο εργαλείο όσον αφορά στην καλλιέργεια ηγετικών δεξιοτήτων. Γυναίκες που υπήρξαν αθλήτριες ή είχαν συστηματική αθλητική δραστηριότητα βρίσκονται σε προνομιακή θέση να ηγηθούν στον κόσμο των επιχειρήσεων. Ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις τεκμηριώνουν ότι ο αθλητισμός προάγει δεξιότητες που είναι σημαντικές για το επιχειρείν και την επαγγελματική επιτυχία (Dunn 2014, O'Brien 2013, Glass 2013). Αυτό δεν σημαίνει εξ ορισμού ότι οι αθλήτριες/ές μπορούν να γίνουν ισχυρά και πετυχημένα στελέχη στον κόσμο των επιχειρήσεων. Σαφώς χρειάζονται κι άλλα προσόντα και παίζουν ρόλο πολλοί παράγοντες, όπως οι σπουδές. Ωστόσο ένα ιστορικό αθλητικής εμπειρίας αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τις γυναίκες που υποεκπροσωπούνται εδώ, γεφυρώνοντας το έμφυλο χάσμα.⁴

Έρευνα με τίτλο Making the connection: women, sport and leadership (EY Women Athletes Business Network 2014) στην οποία συμμετείχαν 400 γυναίκες επιχειρηματίες σε Ευρώπη, Αμερική και Ασιατικές χώρες του Ειρηνικού, υπογραμμίζει ότι ο

αθλητισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και βελτίωση ηγετικών δεξιοτήτων. Το 94% αυτών των 400 καταξιωμένων γυναικών είχαν ενεργή συμμετοχή σε κάποια αθλητική ομάδα. Το 51% κατείχε διευθυντικές θέσεις (managerial positions) και το 49% ταξινομήθηκαν στο επίπεδο C-suite, που σημαίνει ότι είναι CEOs (Chief Executive Officers). Όσον αφορά στο επίπεδο C-suite, το 52% συμμετείχε στο κολεγιακό/πανεπιστημιακό αθλητισμό και το 75% δήλωσε ότι όταν προσλαμβάνουν υπαλλήλους αξιολογούν ως προσόν την αθλητική εμπειρία. Η εταιρεία Ernst and Young (2013) πραγματοποίησε έρευνα με 821 διευθυντικά στελέχη (senior managers) και ανώτερα στελέχη (executives) -40% γυναίκες, 60% άνδρες- που εκπροσωπούσαν ένα ευρύ φάσμα εταιρειών με ετήσια έσοδα άνω των 250 εκατομμύριων δολαρίων. Αυτή η έρευνα με θέμα Αντιλήψεις περί αθλητισμού και ομαδικότητας δείχνει ότι σχεδόν όλες οι γυναίκες (90%) είχαν κάποια συστηματική αθλητική ενασχόληση κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής τους ή κατά τη διάρκεια των πανεπιστημιακών τους σπουδών. Το 76% δηλώνει ότι όταν υιοθετούν αθλητικές τακτικές/στρατηγικές και αθλητικές συμπεριφορές στο εργασιακό τους περιβάλλον, βελτιώνεται η επίδοση της ομάδας τους.

Στην ιστοσελίδα Women-Athletes-Global-Leadership-Network εμφανίζονται οι συνεντεύξεις 29 καταξιωμένων-πετυχημένων γυναικών επιχειρηματιών (successful entrepreneurs) οι οποίες στο παρελθόν υπήρξαν Ολυμπιονίκες (EY Women Athletes Business Network, 2016). Από τις συνεντεύξεις αυτών των γυναικών επέλεξε τις συμβουλές τους και τις δεξιότητες που οι ίδιες τονίζουν ότι απέκτησαν χάρη στην αθλητική τους εμπειρία (Καμπερίδου 2016). Ενδεικτικά συστήνουν:

- Βοηθήστε άλλες γυναίκες επιχειρηματίες να μάθουν τι σημαίνει συνεργασία, ομαδική προσπάθεια, να είσαι μέλος μιας ομάδας.
- Να είστε προετοιμασμένες για όλα, να δέχεστε συμβουλές, να αξιοποιείτε ευκαιρίες.
- Θετική σκέψη, κάτι που μάθαμε στον αθλητισμό. Πάντα υπάρχει τρόπος να λύσεις κάποιο πρόβλημα.
- Όταν αποτυγχάνετε μην απελπίζεστε. Στον αθλητισμό όταν χάναμε έναν αγώνα δεν εγκαταλείπαμε, ανασυγκροτούμασταν

Ειρήνη Καμπερίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Εκτελεστική Επιτροπή και ιδρυτικό μέλος του
European Centre for Women and Technology (ECWT)

και συνεχίζαμε. Έτσι γίνεται και στον επιχειρηματικό κόσμο.

- Δείξτε εμπιστοσύνη και ακούτε τους συνεργάτες και υπαλλήλους σας. Στον αθλητισμό μάθαμε να **ακούμε** συμβουλές και οδηγίες, να εμπιστευόμαστε τους προπονητές/τριες και την ομάδα μας.
- Καλλιεργήστε την αυτογνωσία, να είστε ευέλικτες.
- Χρησιμοποιείστε την τεχνολογία για να συνδεθείτε με μέντορες, συνεργάτες, πελάτες και βασικούς παίκτες από διάφορα μέρη του κόσμου.
- Οργάνωση και διαχείριση χρόνου, αποφύγετε το multi-tasking.

«Η ικανότητα για ηγεσία δεν έχει φύλο!»

Τα ίδια, και όχι μόνο, τόνισαν στις συνεντεύξεις τους και οι δικές μας «ανώνυμες ηρώιδες» του **επιχειρείν** (Kamperidou & Chroni 2016). Προσεγγίσαμε συνολικά οκτώ καταξιωμένες Ελληνίδες που κατέχουν ηγετικές δεξιότητες και το επιχειρείν. Μετά από σειρά συνεντεύξεων μάθαμε ότι η επιτυχία τους οφείλεται σε δεξιότητες που καλλιεργεί ο αθλητισμός. Λόγου χάριν, όσον αφορά στη **γυναικεία ηγεσία και επιχειρηματικότητα**, η καθηγήτρια Δήμητρα Κουτσούκη - ιδρύτρια του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης Ντόπινγκ (ΕΣΚΑΝ)- η πρώτη στην Ελλάδα γυναίκα Πρόεδρος Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2003-2006), στη συνέντευξή της τόνισε:

«Η ικανότητα για ηγεσία δεν έχει φύλο! Ποτέ το φύλο μου δεν υπήρξε εμπόδιο στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία, επειδή ως αθλήτρια είχα μάθει να πιστεύω στον εαυτό μου, να ξεπερνάω τα εμπόδια, να συνεργάζομαι με άλλους, να ακούω, να οραματίζομαι, να θέτω υψηλούς στόχους και να τους κατακτώ». Μιλήσαμε με την Κυριακή Γιαννακίδου, πρώτη γυναίκα Γενική Γραμματέα Αθλητισμού στην Ελλάδα (2012-2015). Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας διοργάνωσε το **πρώτο**

σεμινάριο για «την προστασία των ανηλίκων από σεξουαλική βία στον Αθλητισμό» στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι από 28 μέλη κράτη. Ακολουθούν, ενδεικτικά, οι συμβουλές των οκτώ γυναικών⁵ καθώς και αθλητικές δεξιότητες που συνέβαλλαν στην επαγγελματική τους επιτυχία:

- Ήθος
- Να διεκδικείς το όνειρό σου, αυτοπεποίθηση.
- Να στηρίζετε και να βοηθάτε άλλες γυναίκες.
- Συνεργασία, ομαδικότητα, ομαδική εργασία: «ο Αθλητισμός ενώνει τα φύλα δεν τα χωρίζει» (Χαραχούσου).
- Δράση, όχι παθητικότητα ή αόρατοι θεατές-παρτηρητές.
- Ορατότητα, γιατί όταν κάτι δεν προβάλλεται ή υποεκπροσωπείται δεν αναπαράγεται.
- Εισχωρείτε σε κοινωνικές περιοχές που θεωρούνται κατ'εξοχήν ανδρικές.
- Μην επιτρέπετε σε κανένα να αμφισβητήσει τις ικανότητές σας λόγω φύλου, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας.
- Οραματισμός, έμπνευση, αφιέρωση, αφοσίωση, επιμονή.
- Πειθαρχημένο εργασιακό ήθος, επικοινωνία.
- Ικανότητα να αναθέτεις ευθύνες/οργανωτικές ικανότητες.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε πως οι γυναίκες βρίσκονται ένα βήμα μπροστά από τους άντρες όσον αφορά κάποιες δεξιότητες, αποκαλούμενες στο παρελθόν «θηλικές», όπως η επικοινωνιακή-κοινωνική νοημοσύνη: ξέρουν να ακούν, να μοιράζονται, να δέχονται την κριτική, να χτίζουν συναίνεση, να αναλαμβάνουν το ρόλο του διαμεσολαβητή-ειρηνοποιού και να δημιουργούν κίνητρα συνεργασίας. Η διεθνής έρευνα δείχνει ότι εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα ενθαρρυντικής και μετατρεπτικής ηγεσίας* εταιρείες που προωθούν γυναίκες σε ηγετικούς ρόλους εμφανίζουν, κατά μέσο όρο, περισσότερα κέρδη και μεγαλύτερη βιωσιμότητα.

¹ Percentage of Female CEOs in the Fortune 500 Drops to 4%: <http://fortune.com/2016/06/06/women-ceos-fortune-500-2016/>.

² Report-McKinsey Global Institute-September 2015.

³ EY Global & EspnW (2015). Where will you find your next leader? EY Building a better working world. EY.com/womenfastforward and EspnW.

⁴ Καμπερίδου, Ειρήνη (2016). «Επιχειρώντας Αλλιώς στην εποχή της κρίσης: Η γυναικεία αθλητική επιχειρηματικότητα, ανεκμετάλλευτη πηγή κοινωνικού κεφαλαίου». Εισήγηση στην Ημερίδα Γυναίκα και Αθλητισμός, ΚΟΕ, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Ολυμπιακό Μέγαρο, Λευκωσία.

⁵ Δήμητρα Κουτσούκη, Κυριακή Γιαννακίδου, Υβόννη Χαραχούσου, Σοφία Παπαδοπούλου, Εύη Μωραϊτίδου, Ξανθή Κωνσταντινίδου, Βούλα Πατουλίδου.